

humanistáinkat saját népükhöz is. Azokhoz a társadalmi rétegekhez, melyeknek hagyománya a nemzetköziség és történelmi érdeke a „középeurópai sorsvállalás“, ha nem is egy külön Középeurópa-glóbusz, de mindenestre a népek testvérisége értelmében.

„Március esedékes a magyar világban“ — ezt Prágából írta a magyar humanistáknak *Szvatkó Pál*. Tanulmánya, a külön figyelmet érdemlő *Csehek és magyarok*, már azzal is kéri az Apollo kerteiből, hogy a magyar polgárisodás problémáira figyelmezteti a magyar reneszánsz-korszak álmodozóit. A „merev és csökönyös lovagi forma“ helyett magyar demokráciát sürget, a „dunai választott nép“ messianizmusa helyébe magyar realizmust követel. A szerző Szlovénzskón jobboldalinak számít s hogy a budapesti új magyar humanisták között a haladást képviselheti, annak valóban az az oka, hogy Szlovénzskón „magyar társadalmi szuperstruktúra nem zavarja az önkéntelen fejlődést“. Nemcsak a cseh polgári demokrácia története, de ez a tény is gondolkodóba ejthetné fiatal humanistáinkat, akik különben maguk is elárulják nem egyszer jobbik eszüket a sorok között.

Demokrácia és realizmus még nem minden, de az egyetlen lehetséges magyar történelmi és kulturális kiindulás „egy új, boldogabb, emberibb Középeurópa“ felé. Ezért van bizalmunk mégis a kincskereső magyar humanizmusban. Az alkimisták sem találták meg a bölcsék követét, még aranyat sem csináltak. Kohójukból mégis került ki olyan hasznos és okos dolog, mint a porcellán. (*Balogh Edgár*)

A MAGYAR KÖZÉPOSZTALY ÉS A VALASZTÓJOG. *Szekfű Gyula* hozta felszínre a kérdést és az a mód, ahogyan kiteregette a problémát, inkább tetemre hívásnak látszik, mintsem arra alkalmasnak, hogy egy demokratikus választójog által helyrebillentsük a középosztály és az állam helyzetét. A *Korunk Szavában* indította el Szekfű az eszmecserét. A cikk érdekes; nem azért, amit mondott, de inkább azért, mert az itt megnyilvánult álláspontot régebben véka alá rejtette. Szekfű cikkének rövid gondolatmenete ez: a választójognak kétféle funkciója van; hatalmi és nevelő. Az 1848-ban adott jogokat — hatalmi szempontból — már az 1874-i választójog megszükitette és így a népnevelés szempontjai nem érvényesülhettek. Ezzel szemben Angliában már 1867-ben követelik — a választójogot, 1872-ben már titkosan szavaznak. Ezért immunis Anglia a propaganda szélsőségei ellen. (Arról nem szól, hogy ezért tudtak jobb gazdasági helyzetet is teremteni). Látja, hogy játékot űztek a „politikai éretlenség“ jelszavával, mert a politikai érettség feltétele, hogy a nép gyakorolhassa jogait. Ki felelős ezért, azt nem látja, de annál inkább látja a középosztály politikai tudatlanságát s hogy ez a mai középosztály Deák Ferenc középosztályának mulasztásait folytatja tovább, vagyis elhanyagolta a választójogi kérdést, a földkérdést és nemzetiségi kérdést. Szekfű mostani véleménye szerint még a szegény nép is jobban lát, mint ez a középosztály, mely a nemzet jövőjét teljesen balga álmok felhőtalajára építi, az új nemzedékkel szemben ridegen biztosítja hatalmát és teljesen a nagybirtok érdekeihez igazodik. Szekfű felveti a kérdést: vajjon az a kautéla, amit az új választótörvény törvénybe akar iktatni, megmenti-e ezt a középosztályt és rajta át a nemzetet? Felelete pesszimista: ha a parasztság kerül hatalomra az új választások révén, akkor előállhat a kritikus helyzet, de ha a középosztály ragaszkodik hatalmának eddigi mértékéhez, akkor biztosan katasztrofális állapotok következnek be.

A *Korunk Szava* azon a címen, hogy mesterséges ködfejllesztés in-

dul meg a választójog terén, ankétot nyitott a kérdésben. Lássuk, mit mondanak a nyilatkozók:

Egyed István egyet. tanár azt hiszi, hogy a választójogot ma nem szabad emberi alapjognak tekinteni; nem hive a titkosságnak, mert az az igazi demokráciának nem kedvez s nem hive a választójog kiterjesztésének. — *Farkas István*, szociáldemokrata képviselő minden 21 éves egyénnek kívánja a választójogot; lajstromos szavazást óhajt s a megválasztott parlament kétévi együttmaradását. A mai ajánlók számát százra redukálná s nem akarja, hogy a parlament jogkörét akár a kormányzó, akár a felsőház javára szűkítsék. — *Molnár Kálmán* egyet. tanár a jelek szerint jól ismeri a mai rendszer hátrányait, de megkerüli az új választási rendszerre vonatkozó határozott állásfoglalást. Hiába van — mondja — választójog, ha alkalmazása korrump, ha a mindenkori főispán egyben a kormánypárt elnöke is s ha a közigazgatási bíróság a vádlott képviselő lemondása esetén a panaszosokkal fizetteti meg a költségeket. — *Szandtner Pál* egyet. tanár nem hive a titkos választójognak, mert így is lehet a korrupciónak érvényesülni; a korhatárt nem kívánja leszállítani, még a harmincéves korhatárt is aggályosnak tartja s azokat szeretné a választójog áldásaiban részesíteni, akik a keresztény morálnak jogrendünkbe inkorporált tilalmait tiszteletben tartják. — *Sándor István* képviselő szerint a mai választójogot kell javítani s a köztisztviselők befolyását csökkenteni. — *Kovács Alajos* hely. államtitkár, a statiszt. hiv. ny. igazgatója műveltségi cenzust kíván alkalmazni. A mostani választójogot fejlődésképesnek tartja s ezt azzal világítja meg, hogy 1920-30 között 715.000-en szereztek meg férfiak és nők az elemi iskolai 4 és 6 osztályos képesítést, hogy választójogot szerezzenek. (Ez ugyan inkább az „éretlenség nyilvánított“ nép fejlődésképeségét jelenti, hogy az iskolai képesítés késői megszerzésével akarják korrigálni a választójog szűkmarkuságát.) A jog szűkítését nem tanácsolja Kovács, de legszívesebben a nők választójogát szállítaná 30-ról a 24 éves korhatárra, mivel a nők konzervatívek és vallásosak és nem lennének szélsőséges propaganda áldozatai. — *Káldor György* ujságszerkesztő szerint eddig nem volt demokrácia, mert nem volt becsületes választójog, az ajánlási rendszert megszüntetné, a titkosságot bevezetné. Nagy bajnak tartja, hogy Európa diktatórikus atmoszférájában oldódik meg a kérdés, amikor az idegen diktatúrák anyagilag is beavatkozhatnak a választásügyébe. — *Keszthelyi Nándor* ügyvéd, a Deák Ferenc Társaság elnöke ellene van az értelmi cenzusnak, mert a gyökerét vesztett diplomások a legnagyobb felforgatók. — *Sándor István* pénzügyigazgató a szavazat titkosságát óhajtja, mert csak így lehet a hatalomtól függetlenül szavazni, ez biztosítja a tehetség érvényesülését, ez oszlatja el a politikai éretlenség rosszindulatu meséjét. — *Juhász Junger Sándor* ügyvéd szerint csak a többségi szavazat az értékek demokráciájának útja. Erre idézi Kuncz Ignácot: „Ha két polgár egyenlő hazafi, akkor a nemzetszemély nagyobb kvantumában abban lakik, aki magasabb műveltséggel bír közöttük.“ — *Kerék Mihály* gazdasági író, földbirtokos azt kívánja, hogy a választójog egyszerű legyen, drákói rendszabályokkal büntesse a visszaéléseket, a jogokat ne szűkítse, a korhatárt ne emelje fel s tekintsen el a magas kauciótól. — *Mikszáth Kálmán* ny. főispán így gondolkozik: Cél a magyar államiságot átmenteni. A titkosság hive, mert a mai választójog „az állam erkölcsi mivolta elleni merénylettel egyértelmű“. E kérdés jó vagy rossz megoldásától függ, hogy Magyarországnak sikerül-e régi, kipróbált alkotmányos kereteit megmenteni. A titkosság a nemzeti becsület kérdése is, mert „csak balkáni államban és ott is csak a legső-

tétebben lehetséges az a játék a választójoggal, amely itt legutóbb lefolyt: a lélektiprásnak, a választási rémuralomnak példátlan esete. Az a parlamentarizmus, mely ilyen bűnben fogant, nem lehet egy nemzet tiszteletének tárgya." A továbbiakban, míg egyrészt azt követeli, hogy az új választójog ne tartalmazzon jogfosztást, szüntesse meg az ajánlások ma divatos rendszerét, vessen véget a közigazgatás jogtalan és lealacsonyító beavatkozásának, másrészt azt kívánja, hogy erős és hatékony ellensúlyokkal éljen az értelmiség vezetőképességének biztosítása érdekében. — *Szabados Mihály* földmunkás és szövetkezeti titkár úgy látja, hogy a titkos választójog kérdése kenyérkérdés, mert a népművelő és gazdasági politika alapja. Háború előtt elgáncsolták a választójogot feudális érdekből és a nemzetiségi veszedelem címén. Ma már lehetetlen három és fél millió munkás kizárásával róla, nélküle, ellene politikát csinálni. Hozzászólását ezzel végzi: „A nemzetellenes célkitűzésű politikai pártoknak és személyeknek titkos választáson való indulását törvényhozásilag lehetetlenné kell tenni, sőt továbbmenőleg: a megválasztása után nemzetellenes magatartást tanúsító képviselő megbízatását meg kell semmisíteni, az ilyen politikai szervezetet fel kell oszlatni.“ — *Veres Péter* hatalmi kérdést lát a választójogban. A konzervatívek ellenzik, a liberálisok fenntartani szeretnék, a szociálisták kiterjeszteni kívánják. A korrektívumok célja is hatalmi befolyásra mutat. Egyesek szerint a választás tisztaságát akarják vele biztosítani, mások szerint a nép befolyását kell vele kizárni. Minden census értelmetlen. A vagyoni census az értelmesek rovására megy. (A tapasztalt, tájékozott, világottjárt földmunkások pl. értelmesebbek, mint azok a kis parasztok, kik sohasem mozdultak ki falujokból.) Az értelmi census viszont a szegények rovására megy (mert a földmunkásgyerekek azok, akik nem járják ki a hat elemít se, mert libapásztornak, cselédnek, stb. kell menniök, ruha- és tanszerhiány miatt az iskolakerülők is közülük kerülnek ki).

Íme, hogyan reagál 14 ember Szekfű Kasszandra jóslatára: 6-an a választójog kiterjesztése mellett, 5-en ellene nyilatkoznak, 4-en nem foglalnak el határozott álláspontot s ha ezek közül kettőt veszünk kérdésesnek, a másik kettő biztosan a mai középosztály hatalmi esélyeinek javára döntene.

Szekfű azt a megoldást ajánlja, hogy a középosztály mondjon le a hatalomról. Ez kissé akademikus felfogás, még ha a le nem mondásból pontosan be is következne a bejósolt katasztrófa. Egyes ember lemondhat az előnyeiről, de egy osztály, melynek csak relatív hatalma van, melynek nincs önálló ideológiája s melynek efemer létalapját csak az biztosítja, hogy kiszolgálja a földbirtokos és bankérdekeltséget s a mindenkori kormányt, van-e ilyen osztálynak módjában lemondani?

A perspektíva minden esetre szomorú. A szemponttalanság, mely a magyar középosztályt „balga álmok felhőtalajára“ és hamis szociológiai fogalmak felé sodorja alig szüntethető meg. Másfajta iskola és másfajta politikai nevelés kellene hozzá. S Szekfű Gyula, aki történetprofesszor s mint ilyen nemzetnevelő is, a legjobban tudhatja, hogy ugyanaz a rendszer, mely a tanulatlanság ürügye alatt a nemzet egy részét politikailag éretlenné nyilvánítja, más részét (a „tanultakat“) politikailag éretlenné nevelte. S a két neveltelenség között a második a veszedelmesebb. Mert akinek a lelke tabula rasa, az természetes eszével még megértheti a dolgok menetét, de akit hamis fogalmakkal töltöttek meg, annak politikai érettsége menthetetlenül ebek harmincadjára kerül.

Maga Sz. Gy. 1922-ben *A három nemzedékben* még nem találta olyan tragikusnak, hogy a középosztálynak nem volt érzéke a nemzetisé-

gi kérdés iránt. A múlt évben újra kiadott Három nemzedékben erős szatirával ír a neobarokk társadalom polgáráról, aki saját szobrára támaszkodva hallgatja a dicsőítő szónok beszédét s akkor még azt hitte, hogy ez a furcsa társadalom menti meg az államot. Jó, hogy ma már kiábrándult ebből a tévedésből.

Másik tévedéséből — hogy a középosztály önként lemond adott szerepéről és relatív befolyásáról — csak ezután fog kiábrándulni.

Szacsvay Gusztáv

A KAVEMÁGLYAK. A brazil kormány elrendelte, hogy Sao-Paulo 1.5 milliárd kávécseserjéjének 30 százalékát és a többi brazil állam ültetvényei 20 százalékát semmisítsék meg. Ez az intézkedés, mely méltó folytatása az eddigieknek, — 750 millió drb. kávécseserje tüzhálát jelent. A világ közvéleménye, mely eleinte ámulattal vegyes felháborodással vett tudomást a polgári közgazdászok által piacsabályozásként emlegetett javak roppant pusztításának barbár tényéről, kezdi magától értetődőnek tekinteni az évenként megismétlődő kávémaglyákat.

Brazília nemzeti vagyonának 90 százalékát kávéültetvényei teszik s 1906 óta a világ kávétermelésének 97 százalékát az itteni ültetvények szolgáltatják, minek következtében a világpiacon Brazília diktál. A brazil kávé 1818-ban jelentkezett első ízben a világpiacon 75 ezer bálával s 1823 óta döntő a befolyása a kávé áralakulására. 1906-ban az ország kávétermelése, hála a föld pompás termőképességének és a miveltetésének, oly hatalmas — 20 millió zsák —, hogy a tények logikája folytán a kávé árának ugyszólván a nullával egyenlőnek kellett volna lennie. A kávé azonban, mint minden termelvény, elenyésző parányi kivétellel áru s nem azért termelik, hogy az emberiség élvezetére szolgáljon, hanem a profitért, amit a brazil föld „átkos“ termelékenységére veszeléyztet. A brazil tőkével összenőtt nemzetközi tőke nem is hagyta cserben Dél-Amerika legnagyobb államát: „Meg kell menteni — mondták — ezt a gigászi birodalmat, amely egykor 1200 millió embernek ad majd megélhetést“. Lehetővé tették a brazil kormány számára, hogy valorizálja a kávé, lehetővé tették a termés állami felvásárlását, szóval az állami spekulációt, a kávéexport legrigorózusabb ellenőrzését. A *Kávé Intézet* engedélye nélkül újabb ültetvények létesítése tilos és mikor ez sem használt, amikor az „átkosan“ bő terméssel évről-évre mind kevésbé bírtak, megszervezték a kávé rendszeres elpusztítását.

A brazil kávémaglyák örömmünnepe volt az a nap, mikor az USA-ban behozták az alkoholtilalmat. A pálinka helyét „iszlám bora“ foglalta el: 1913-ban Braziliából 6 millió zsák kávé vizsnek az USA-ba, — 1923-ban 11 millió zsákot. E nagy ugrás sem tudott azonban lépést tartani a „katasztrófálisan“ magas terméshozamokkal: 1929-ben Braziliában 30 millió zsák kávé termett. A világválság összezsugorította a fogyasztást; Columbia és Venezuela versenye is egyre veszélyesebbé vált. Ekkor az USA-val lefolytatott kávé-buza csereakcióval némileg enyhült a helyzet. Következő évben a termés még nagyobb lett és az USA felmondta a cse-reüzletet. 1931 júliusában rendelte el a rio de janeiroi legfőbb *Kávéhatóság*, amit a kávétermést szabályozó *Defesa* utódként szerveztek, a kávé elpusztítását. 1931 júniusától 1934 júliusáig közel 32 millió zsák kávé égettek el vagy öntöttek a tengerbe. Ez a mennyiség a világ 15 havi kávéfogyasztásával egyenlő. A kormány az adózók terhére zsákonként 30 millreiszit fizet kárpótlásként a termelőknek és egyben 3 évre eltiltotta újabb ültetvények létesítését. 1937-ben három évre meghosszabbították e tilalmat és az ellene vétőket cserjéjként 5 millreisz